

en de daaraan gekoppelde toename van de melkproductie en verdere expansie van de gras- of maïsteelt, zijn ongunstig voor akkervogels. Bescherming van akkervogels via het Gemeenschappelijk landbouwbeleid is niet onlogisch, en het instrumentarium om dat te doen bestaat al jarenlang.

Het rapport 'Een veldleeuwerik zingt niet voor niets!' kan worden gedownload van www.wotnatuurenmilieu.wur.nl/NL/publicaties/Rapporten/Rapporten_2010/. Contactpersoon voor meer informatie: Jules Bos(jules.bos@wur.nl).

4.5 Bruikbaarheid concept ecosysteemdiensten in Nederland

Planbureau voor de Leefomgeving

In beleidsnotities is steeds meer aandacht voor ecosysteemdiensten, de maatschappelijke baten die mensen uit ecosystemen halen. Internationaal groeit het besef dat de maatschappij ecosysteemdiensten beter zou kunnen benutten. Over het begrip ecosysteemdienst is nog veel discussie, net als over het belang ervan voor de maatschappij. Om de discussie over ecosysteemdiensten te bevorderen, heeft het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) samen met Wageningen UR een brochure uitgebracht, getiteld "Wat natuur de mens biedt; Ecosysteemdiensten in Nederland". De brochure is een tussenproduct van de Natuurverkenning die het PBL in 2011 zal uitbrengen.

Ecosysteemdiensten toegelicht aan de hand van voorbeelden

Aan de hand van voorbeelden wordt het begrip ecosysteemdiensten toegelicht, en van drie diensten wordt geïllustreerd hoe ze functioneren in de Nederlandse maatschappij en economie. De diensten die in de brochure zijn uitgewerkt zijn voedselproductie, biologische plaagbestrijding en CO₂-vastlegging. De brochure gaat ook in op mogelijkheden van deze ecosysteemdiensten en geeft aan welke invloed beleidsmakers op de maatschappelijke baten van de ecosysteemdienst kunnen uitoefenen.

In economische afwegingen telt het belang van ecosysteemdiensten nog lang niet altijd mee

Internationaal groeit het besef dat natuur op een haast onmerkbare wijze allerlei diensten biedt aan de mens. Sommige van deze "ecosysteemdiensten" zijn zichtbaar, zoals de productie van voedsel en hout. Andere diensten zijn minder zichtbaar, zoals de zuivering van oppervlaktewater door een rietmoeras en de bestrijding van plagen in de landbouw met natuurlijke vijanden. In economische afwegingen telt het belang dat mensen hebben bij deze ecosysteemdiensten lang niet altijd volwaardig mee. Dat komt vooral doordat een prijskaartje vaak ontbreekt. Kan zo'n dienst wel van een prijs worden voorzien, dan krijgt deze dienst in het maatschappelijke verkeer ineens een heel andere betekenis. Een voorbeeld hiervan is de prijs die de uitstoot van CO₂ door internationale regels heeft gekregen.

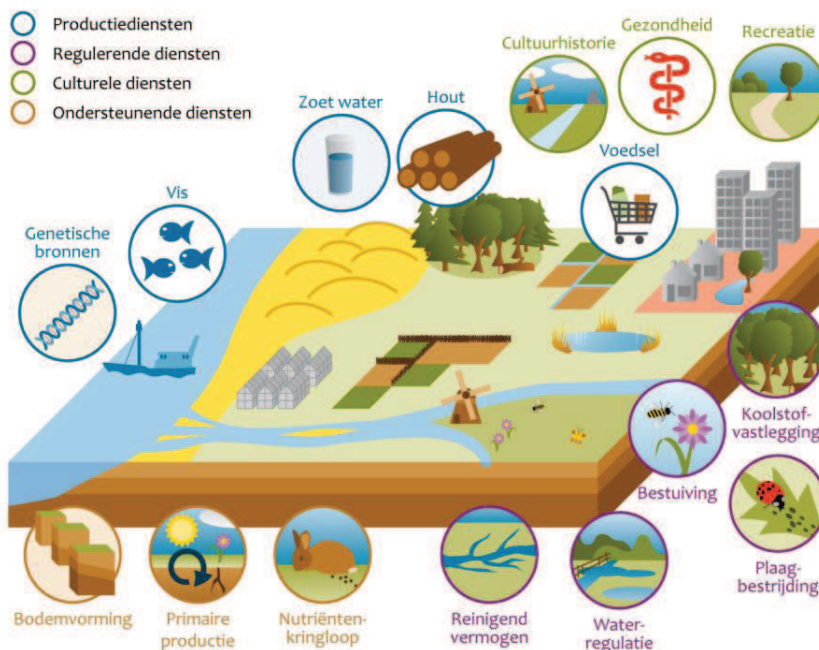
Eenzijdige gerichtheid op betaalde diensten laat kansen onbenut

Voedselproductie behoort tot de meest vanzelfsprekende ecosysteemdiensten. De consument wil het liefst een zo laag mogelijke prijs betalen voor het voedsel. Tegelijkertijd zijn er vanuit de samenleving bezwaren tegen de milieubelasting door de voedselproductie. Wegen deze bezwaren voldoende door in de eisen die consumenten stellen, dan zullen producenten een extra drijfveer krijgen om ondersteunende ecosysteemdiensten, zoals biologische plaagbestrijding, beter te benutten. Zolang dat niet het geval is, is hier een rol weggelegd voor overheden. Naast bedrijven die zich specialiseren op de dienst voedselproductie zijn er steeds meer bedrijven die voedselproductie combineren met andere diensten zoals zorg of recreatie. Ook hier ligt een stimulerende rol voor de overheid, bijvoorbeeld via het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en het Visserijbeleid.

Balans tussen wie kosten draagt en wie baten heeft

Ook nu al wordt in de praktijk gebruik gemaakt van ecosysteemdiensten. Een voorbeeld hiervan is biologische plaagbestrijding. Na een periode van experimenteren wordt het op grote schaal toegepast in kassen en de fruitteelt en leidt het tot een aanzienlijke vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Het aanleggen en op een juiste manier beheren van houtsingels, akkerranden en natuurvriendelijke oevers kan ook in de vollegrondsakkerbouw een bijdrage leveren aan de biologische bestrijding van ziekten en plagen. Het aanleggen van houtsingels en andere structuren maakt het landschap ook aantrekkelijker voor recreanten en woningbezitters. Recreanten en woningbezitters leveren echter geen financiële bijdrage, terwijl de agrariër grond moet inleveren om daar de landschapselementen aan te brengen. Bovendien loopt hij risico op oogstderving als in een jaar de biologische plaagbestrijding minder goed functioneert. Het inzetten van biologische plaagbestrijding kan voor de agrariër aantrekkelijk worden gemaakt als hij meeprofiteert van de baten, bijvoorbeeld doordat recreanten en woningbezitters een bijdrage leveren aan een gebiedsfonds waar de agrariërs uit kunnen putten om oogstderving te compenseren.

Figuur 5.1: Voorbeelden van ecosysteemdiensten in Nederland

Beleid kan sturen, bijvoorbeeld met prijsprikkels

Met haar beleid kan de overheid ervoor zorgen dat de ecosysteemdiensten in de praktijk beter worden benut. Dit kan bijvoorbeeld met positieve en negatieve prijsprikkels, en met andere dan financiële middelen, zoals keurmerken, kennisoverdracht en wet- en regelgeving. Voorbeelden van prijsprikkels zijn het verstrekken van subsidies aan hen die ecosysteemdiensten leveren of juist het opleggen van heffingen aan degene die de diensten gebruiken. Om biologische plaagbestrijding te stimuleren in teelten waar dat nog niet veel gebeurt, zou de overheid bijvoorbeeld gerichte subsidies kunnen inzetten. Nadat voldoende praktijkervaring is opgedaan, kan zij bepaalde chemische middelen verbieden, zodat biologische plaagbestrijding vanzelf een aantrekkelijk alternatief wordt

De brochure “Wat natuur de mens biedt” is te downloaden via de PBL-website: www.pbl.nl.

Meer informatie kunt u verkrijgen bij Petra van Egmond (petra.vanegmond@pbl.nl) of Dick Melman (dick.melman@wur.nl).